El fons documental de l'empresa Viuda Sauquet a l'Arxiu Municipal de Granollers

Laura Casanovas Palou (Arxiu Municipal de Granollers)

Ponències
Revista del Centre d'Estudis de Granollers, 20 (2016), 0-0

Resum: Des de l'any 1939 fins al 2013 va funcionar a Granollers l'empresa tèxtil Viuda Sauquet. Amb el seu tancament definitiu l'any 2013, desapareixia una de les darreres empreses tèxtils en funcionament a la ciutat. Gràcies a la donació de la família Sauquet, va ingressar a l'Arxiu Municipal de Granollers (AMGr) una gran part de la documentació de la fàbrica, que ha constituït el fons documental Viuda Sauquet, format per 20 metres de documents d'entre 1925 i 2013. Juntament amb el fons documental de l'empresa Roca Umbert, aquest és el segon fons d'empresa consultable a l'Arxiu Municipal de Granollers d'un sector, el tèxtil, que durant més d'un segle va ser protagonista absolut de l'activitat econòmica de la ciutat. En aquest article es descriu aquest fons documental i es presenta un breu resum de la història de l'empresa.

Paraules Clau: empresa Viuda Sauquet, indústria tèxtil, fons documental, Granollers.

Abstract: The textile company Viuda Sauquet was running in Granollers from 1939 until 2013. When it closed in 2013, one of the last textile companies operating in the city disappeared. A large part of the factory's documentation became a part of the Municipal Archives of Granollers (AMGr), thanks to the donation by its last owner, Alicia Sauquet. It embodies the Viuda Sauquet background documentation, with 20 metres of documents from between 1925 and 2013. Together with the Roca Umbert background documentation, this is the second largest textile company documentation that can be consulted at the Municipal Archives of Granollers. For over a century, the textile sector was the absolute leader of economic activity in the city. This article describes this documentary archive, with a brief summary of the history of the company.

Keywords: Viuda Sauquet company, textile industry, documentation archive, Granollers.

Data de recepció: desembre 2015; versió definitiva: gener 2016.

1. Introducció

L'any 2013 va tancar definitivament l'empresa tèxtil Viuda Sauquet, SA (Vissa), que havia funcionat a Granollers des del 1939. Amb el tancament de la fabrica, l'última administradora de l'empresa, Alícia Sauquet, va iniciar els contactes amb l'Ajuntament de Granollers per fer donació dels documents de l'empresa i diverses màquines. Concretament va fer donació dels béns mobles al Museu de Granollers (algunes de les màquines s'han cedit en dipòsit al Museu de la Ciència i la Tècnica de Catalunya) i de la documentació a l'Arxiu Municipal de Granollers. El contracte de donació es va formalitzar el 13 de novembre de 2013. Les naus de la fàbrica que encara es conserven al carrer Orient, on funcionava des del 1943, aviat seran derruïdes per construir-hi habitatges, atès que l'Inventari del Patrimoni Cultural de Granollers redactat l'any 2002 en descarta la protecció.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
20 (2016), 0-0

La memòria històrica de l'empresa quedarà, doncs, reduïda a aquest fons documental, més els béns mobles cedits al Museu de Granollers. Tot i no ser de les indústries més antigues (fundada l'any 1919, no va instal·lar-se a Granollers fins el 1939), ni tampoc de les més importants de Granollers, cal ressaltar que va ser una de les darreres empreses tèxtils en funcionament a la ciutat. A més, la recepció d'aquest fons documental a l'Arxiu Municipal de Granollers és important, perquè fins aleshores l'únic fons empresarial del sector tèxtil granollerí custodiat, classificat i descrit per l'Arxiu era el de l'empresa Roca Umbert, a disposició dels usuaris des del 2005.[1]

Això contrasta amb la importància que històricament ha tingut la indústria tèxtil a la ciutat. A partir dels anys 1840 ja hi trobem les primeres fàbriques tèxtils modernes, alguna ja amb telers moguts a vapor, i a finals del segle XIX ja són pràcticament tot telers mecànics.[2] A partir d'aquest moment, i fins al final dels anys 70, el tèxtil a Granollers serà el sector més productiu de la ciutat. El 1960 representa un 80% del cens laboral.[3] Durant més d'un segle, la història de Granollers està marcada per la petjada de la indústria tèxtil. Per això cal ressaltar la importància d'aquest patrimoni documental: els documents fruit de la gestió i organització de les fàbriques tèxtils de la ciutat permeten l'estudi en profunditat d'aquest sector clau en la història local.

L'empresa Viuda Sauquet es va establir a Granollers en un moment difícil, just acabada la Guerra Civil. En algunes empreses, fou necessari començar de nou, per tal de reconstruir les fàbriques que havien estat cremades i des-

[1] Vegeu M. Canals, M. Gifra i R. Rodríguez (2007). Vegeu també A. Cela (2012).

[2] A. Camps i J. Ledesma (1994).

[3] J. Baulies (1965).

truïdes, i reorganitzar les empreses col·lectivitzades. Tot i així la producció tèxtil es va recuperar ràpidament els primers anys de la postguerra. El 1949 hi havia 3.200 persones dedicades al sector, amb un total de 2.500 telers, i una producció anual de 26 milions de metres de teixit. El tèxtil era aleshores el sector més productiu de la ciutat i ocupava el 70% de la població industrial.[4] La producció va seguir en augment fins a mitjan anys 1960, quan hi havia una seixantena de fàbriques, amb uns 2.700 telers i un nombre similar d'obrers.[5]

Ponències
Revista del Centre d'Estudis de Granollers, 20 (2016), 0-0

A finals dels anys 1970 s'inicia el declivi, que portarà al tancament de moltes empreses tèxtils de renom a Granollers fins a principi dels anys 1990, amb un important descens del nombre de treballadors ocupats en el sector. L'empresa Viuda Sauquet continuà encara la producció durant uns anys i tancà finalment les seves portes el 2013. Amb l'ingrés del fons documental de la fàbrica, l'Arxiu Municipal de Granollers ha incrementat i diversificat la documentació d'aquest sector empresarial. Sumat al fons de l'empresa Roca Umbert, suposa un total de més de 65 metres de documents datats entre 1889 i 2013, així com també més de 600 fotografies, que estan a disposició dels investigadors i dels ciutadans interessats en la història del sector tèxtil a Granollers.

2. Breu història de l'empresa[6]

Viuda Sauquet és una empresa familiar fundada el 1919 que es dedicà a la fabricació i a la venda de teixits de cotó, especialitzada en articles per a l'hostaleria i la llar. La primera fàbrica fou establerta a Corbera de Llobregat per Alfonso Sauquet Rollan, empresari que vivia a Barcelona, i uns anys més tard va traslladar-se a Gironella. Alfonso Sauquet va morir l'any 1936 i durant la Guerra Civil la fàbrica de Gironella es cremà en un incendi. Francisca Cordomí Pujolar, viuda d'Alfonso Sauquet, amb 5 fills, va decidir continuar el negoci familiar, del qual ella ja s'havia fet càrrec des del 1934, quan el seu marit va caure malalt. L'any 1939 Francisca Cordomí va comprar una fàbrica al carrer Miquel de Ricomà, 57 de Granollers, on continuà el negoci tèxtil iniciat pel seu marit amb el nom de Viuda d'Alfonso Sauquet. Pocs anys després, va proposar al seu fill gran, Juan Sauquet Cordomí, que aleshores encara no havia complert 20 anys i havia iniciat els estudis de medicina, que l'ajudés a dirigir l'empresa, i tres anys més tard va traspassar-li la direcció.

[4] S. Llobet (1952).

[5] P. Monja (1995).

[6] L'apartat següent està basat en l'entrevista realitzada per Josep Muntal i Ester Prat a Lorenzo Sauquet Cordomí el 21 de maig de 2014 (duració: 58 minuts, 33 segons). AMGr, Secció de Fonts Orals.

L'any 1943 traslladaren la fàbrica al carrer Orient, 35 de Granollers, on van ampliar el negoci i hi incorporaren les oficines, que fins aleshores havien tingut al seu domicili personal de Barcelona. La nova fàbrica fou dissenyada per l'arquitecte Josep Boada Barba. L'any 1945 van ampliar la capacitat productiva amb la compra de 25 telers. El 1949 l'empresa es va convertir en societat anònima i passà a denominar-se Viuda Sauquet SA (també coneguda per les sigles VISSA), nom que conservà fins al seu tancament.

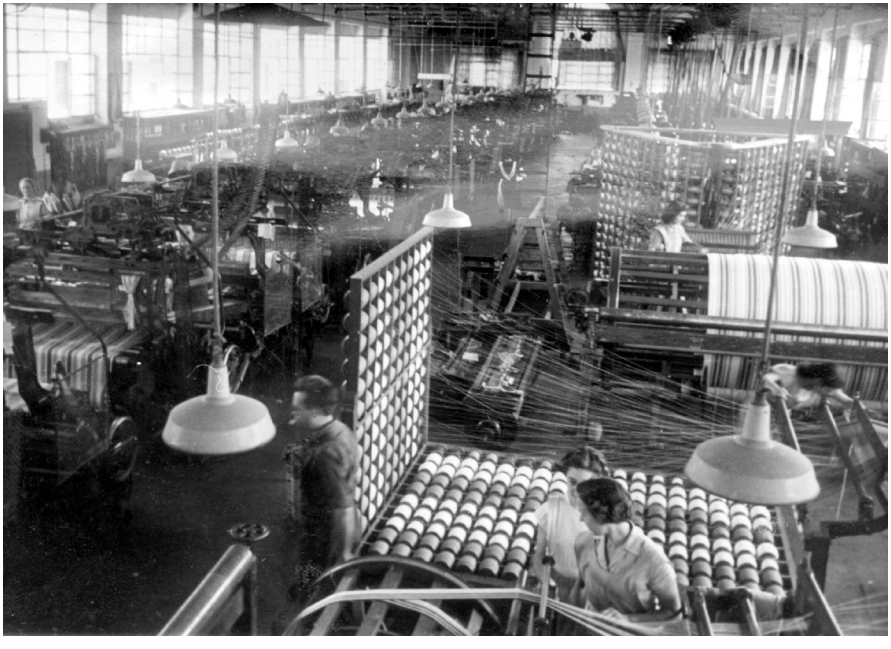

Interior de la fàbrica Viuda Sauquet del carrer Orient, 35 de Granollers, els anys 1940 (fotografia: autor desconegut / Fons Ajuntament de Granollers/ AMGr).

Juan Sauquet Cordomí va dirigir l'empresa fins al 1965. El succeí el seu germà petit, Lorenzo Sauquet Cordomí, que va portar a terme estudis superiors de tècnic industrial especialitzat en tèxtil a l'Escola Industrial de Terrassa i posteriorment a l'Escola industrial de Barcelona, i ja treballava a l'empresa des del 1950. L'any 2000 Lorenzo Sauquet Cordomí va traspassar la direcció de l'empresa a la seva filla Alícia Sauquet Rovira, que va dirigir el negoci familiar fins al tancament de l'empresa, el 28 de febrer de 2013. Actualment Viuda Sauquet S.A. és una marca registrada per l'empresa Industrial Texcans S.A. de Santpedor.

La fàbrica va arribar a tenir 130 treballadors en els moments de més expansió, però amb les innovacions tecnològiques, va anar reduint el personal (a

l'inici de la fàbrica un treballador portava dos telers, però al final una sola persona podia arribar a portar-ne 12). Produïen bàsicament articles de roba per a la llar i l'hostaleria: tovalles, tovallons, jocs de taula, davantals, camusses i draps de cuina, ja que, segons Lorenzo Sauquet, això assegurava una producció molt regular tot l'any. Puntualment també feien productes de temporada: a l'estiu la roba anomenada vichy (roba d'estiu de les senyores), i a l'hivern una roba molt econòmica que imitava la llana.

Ponències
Revista del Centre d'Estudis de Granollers, 20 (2016), 0-0

Lorenzo Sauquet recorda la bona relació amb els altres empresaris tèxtils de Granollers, com ara Josep Maria Balet, Joan Casals de Roca Umbert i Esteve Roca Umbert, que esmorzaven tots junts a Can Quico, on ja els reservaven una taula per als empresaris.

3. La documentació de l'empresa

La documentació de l'empresa (un total de 20 metres i 14 segells) fou recollida de la fàbrica del carrer Orient pel personal de l'Arxiu Municipal de Granollers i es va traslladar a les instal·lacions de l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental, equipament compartit amb l'Arxiu Municipal de Granollers, on es va portar a terme el tractament arxivístic corresponent. En ser una empresa amb un funcionament fins a dates tan recents, no es van traslladar tots els documents comptables ni alguns documents administratius, i s'acordà amb els propietaris que no es traspassarien fins passats com a mínim cinc anys de la liquidació de l'empresa.

Després de passar per un procediment de neteja i desinfecció, es va analitzar cadascun dels documents per tal de poder elaborar un quadre de classificació que reflectís l'organització i les funcions de l'empresa. A continuació es va descriure el contingut dels documents, i a partir d'aquesta descripció s'elaboraren uns catàlegs, és a dir, la identificació de cadascun dels documents que contenen les capses. A més s'elaborà una fitxa descriptiva del fons, per explicar de manera breu la història de la fàbrica, dels productors dels documents, com s'han organitzat i llocs i condicions de consulta.

La documentació del fons Viuda Sauquet és relativa a la gestió i organització de la fàbrica tèxtil, testimoni de l'activitat industrial: documents personals, documents comptables, documents de producció i mostraris de la roba que elaboraven. L'abast cronològic de la documentació és de 1925 a 2013, tot i que hi predomina la documentació de 1945 a 2000. S'ha conservat bàsicament la documentació relativa a la fàbrica de Granollers, i sobretot a partir del seu trasllat al carrer Orient, 35. No s'ha conservat quasi res de la documentació de l'empresa entre 1919 i 1938. L'incendi a la fàbrica de Gironella és probablement la causa de la pèrdua d'una gran part de la documentació.

Com a documents relatius a la gestió de l'empresa, trobem documents molt variats: tràmits amb l'Ajuntament, normatives, instruccions de funcionament del maquinari, anàlisi d'aigües, contractes de béns mobles, etc. En relació amb la gestió del personal és on trobem la documentació més antiga. El document més antic és un llibre de matrícula del personal que s'inicia el 1925 i finalitza el 1999, on consten les dades dels treballadors, amb la data d'entrada a treballar a la fàbrica, la categoria laboral i la data de baixa de l'empresa. Aquest llibre ens permet saber que quan l'empresa s'instal·là a Granollers comptava amb tres treballadors de l'antiga fàbrica de Gironella, ja que l'inici dels seus contractes és anterior a 1939. Les dades referents a les categories laborals ens permeten saber quins oficis hi va haver al llarg del temps a la fàbrica i com van anar evolucionant. En aquesta secció també trobem fitxes mensuals de control d'assistència, relacions de treballadors, llibres de registre de pagaments salarials, nòmines, comunicacions d'accidents laborals, subsidis, comunicats de mútua i relacions sindicals.

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
20 (2016), 0-0

En la documentació de producció trobem els llibres de registre d'entrada i sortida dels materials i productes manufacturats, registres d'existències i de controls de producció, anàlisis de resistència dels productes, els dissenys dels picats i de la distribució de l'ordit en les diverses confeccions, que permeten veure una gran mostra dels dissenys que elaboraven. Els primers dissenys de picat i de distribució de l'ordit són dels anys 1950, i els dissenys de teixits de les últimes produccions de l'empresa són de la primera dècada del segle XXI. En aquesta secció podem comprovar el tipus de producció, en quines èpoques feien sempre la mateixa producció i en quines altres van apostar per roba de temporada, així com els dissenys d'aquests teixits.

En la documentació relativa a l'activitat comercial hi ha comandes i fitxes de registre de clients des del 1948, a més d'una mostra de la imatge, la papereria i els catàlegs elaborats per l'empresa. S'hi pot veure l'evolució de la marca i els canvis de nom, i com a element destacable hi ha els segells utilitzats per l'empresa al llarg del temps.

De la comptabilitat de l'empresa, en manca una gran quantitat, perquè és una part de la documentació que encara custodien els propietaris. Actualment podem trobar-hi una mostra dels albarans i factures emeses i rebudes des dels anys 1950 i alguns llibres de comptabilitat d'ingressos i despeses.

Una documentació molt atractiva i abundant és la col·lecció de mostraris i mostres de productes. Hi ha mostraris de productes de l'empresa des de finals dels anys 1950, així com els productes elaborats, i també mostraris dels proveïdors i d'altres empreses.

El quadre de classificació està agrupat en 7 seccions i 14 subseccions, i ens permet conèixer de manera global el contingut del fons i la cronologia extrema:

Ponències
Revista del
Centre d'Estudis
de Granollers,
20 (2016), 0-0

Quadre de classificació del fons Viuda Sauquet (AMGr)

1. Gestió	**1947-2012**
2. Personal	**1925-2007**
2.1. Plantilla i moviment del personal	
2.2. Retribucions salarials	
2.3. Assegurances socials, mutualitat, subsidis i sindicats	
3. Activitats industrials	**1950-2012**
3.1. Proveïment	
3.2. Producció	
4. Activitats comercials	**1943-2012**
4.1. Comandes i relacions comercials	
4.2. Imatge, papereria i catàlegs de Viuda Sauquet	
4.3. Imatge, papereria i catàlegs d'altres empreses	
5. Comptabilitat	**1946-2008**
5.1. Factures i albarans de Viuda Sauquet	
5.2. Factures, albarans i comandes dels proveïdors	
5.3. Registres comptables de Viuda Sauquet	
6. Col·lecció de mostraris i mostres de productes	**1950-2013**
6.1. Mostraris i mostres de productes de Viuda Sauquet	
6.2. Mostraris i mostres de productes de proveïdors	
6.3. Mostraris i mostres de productes d'altres empreses	
7. Documentació	**1939-2000**

La descripció del fons, el quadre de classificació complet i els catàlegs de documents (tant el catàleg ordenat per quadre de classificació, com el catàleg ordenat cronològicament) es poden consultar a través del web de l'Arxiu: www.granollers.cat/arxiu.

Per a l'estudi de l'empresa, a més del fons documental Viuda Sauquet, l'Arxiu Municipal de Granollers disposa de les diverses llicències d'obres i activitats de l'empresa, que es troben a les sèries corresponents del fons Ajuntament de Granollers i que ens permeten seguir la seva història: quan es va instal·lar a Granollers, el trasllat de la fàbrica, l'expansió del negoci, etc. Així mateix, hi ha els registres dels llibres de contribució industrial, on consta el nombre de telers que tenia l'empresa al llarg dels anys.

L'Arxiu Municipal de Granollers també disposa d'un reportatge fotogràfic de la fàbrica Viuda Sauquet elaborat per Pere Cornellas el 2012 i que forma part de l'Arxiu d'Imatges. Finalment, el document més recent és una entrevista a un dels propietaris de l'empresa, Lorenzo Sauquet Cordomí, que forma part de la secció de fonts orals de l'Arxiu Municipal de Granollers i en la qual explica la història de l'empresa i alguns detalls importants de la seva gestió.

Interior de la fàbrica Viuda Sauquet del carrer Orient, 35 de Granollers, l'any 2012 (fotografia: Pere Cornellas / Fons Ajuntament de Granollers / AMGr).

Referències bibliogràfiques

Baulies, Jordi (1965): *Granollers*, Barcelona, Editorial Selecta.

Camps, Albert, i Ledesma, Joaquim (1994): «Els orígens de la indústria tèxtil a Granollers (1874-1923)», *Lauro*, 7, p. 14-19.

Canals, Maria; Gifra, Montse; Rodríguez, Roser (2007): «El fons documental de l'empresa Roca Umbert a l'Arxiu Municipal de Granollers», *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2007*, p. 117-124.

Cela, Alfredo (2012): «Breu recorregut per la història de la fàbrica Roca Umbert de Granollers», *Ponències. Anuari del Centre d'Estudis de Granollers 2011*, p. 53-71.

Monja, Paco (1995): «El tèxtil a Granollers», *Revista del Vallès, Extra de la Festa Major de 1995.*

Llobet, Salvador (1952): «Industria textil», *Revista del Vallès, Extra de la Festa Major de 1952.*